

Анастасія Андріївна Кадацька,
здобувачка
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
м. Харків

УДК 341.217+341.162

ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИМ БАНКОМ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ

У статті досліджуються склад, структура, порядок обрання та функціонування основних органів управління Європейського банку реконструкції та розвитку. Основними органами управління є: Рада керуючих, Рада директорів, Президент, Віце-президенти.

Ключові слова: міжнародні фінансові організації, Європейський банк реконструкції та розвитку, органи управління ЄБРР, структура ЄБРР.

Структура та компетенція органів управління будь-якої міжнародної організації є одним з найважливіших факторів, що визначає основи її функціонування. Наявність організаційної структури є основним елементом міжнародної організації та тим фактом, який відрізняє її від будь-якої іншої правової форми міжнародного співробітництва. Виходячи з цілей та завдань міжнародної організації, визначається її організаційна структура. А на організаційно-правовий механізм її діяльності впливає саме компетенція конкретної міжнародної організації [7, с. 32].

Структура органів міжнародних фінансових організацій у цілому визначається положеннями установчих актів, правилами процедури органів, що служать правовою основою для створення внутрішньоорганізаційного механізму міжнародних фінансових організацій [1, с. 118].

Система органів управління Європейського банку реконструкції та розвитку (далі за текстом – «ЄБРР» або «Банк») схожа на систему органів управління інших міжнародних організацій, наприклад, Міжнародного банку реконструкції та розвитку (далі – МБРР). Так, серед основних органів міжнародних фінансових організацій, як правило, можна виокремити: Раду Керуючих (Board of Governors), Раду Директорів (Board of Directors) або Раду

Виконавчих Директорів (Board of Executive Directors), президента, інших посадових осіб та персонал (ст. 22 Угоди про ЄБРР [9], ст. 5 Угоди про МБРР [10]). Крім цього, у певних випадках у внутрішньоорганізаційному механізмі в окрему категорію посадових осіб виділяються віце-президенти або виконавчі віце-президенти (ст. 22 Угоди про ЄБРР [9]), а також допускається створення будь-яких інших додаткових органів. Отже, можна говорити про те, що структура органів управління є прозорою. Така модель у подальшому підтримується системою звітності для можливості застосування системи стримувань і проти-ваг у діяльності ЄБРР з метою його більш ефективного функціонування.

Система управління Європейського банку реконструкції та розвитку є трьохступеневою та складається з Правління (вищий орган управління) в особі Ради керуючих (Board of Governors), виконавчого органу – Ради директорів (Board of Directors) та президента і віце-президентів Банку.

Таким чином, враховуючи певну схожість в організаційній структурі міжнародних фінансових організацій та повноважень їх органів управління, для наукового простору є важливим виокремити характерні риси кожної з них. Отже, проблематика нашої наукової статті має безпосередній зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями.

Питання корпоративного управління та організаційної структури Європейського банку реконструкції та розвитку досліджуються багатьма науковцями, як вітчизняними, так й іноземними, серед них: Дунас О. І. [1], Лебедева П. К. [3], Миронова І. В. [4], Ушаков М. О., Шibaєва Є. О. [6], Ібрагім Шихата (Ibrahim F. I. Shihata) [11], Адам Бронстоун (Adam Bronstone) [8], Поль Менквельд (Paul Menkveld) [12], Стівен Вебер (Steven Weber) [13] та інші.

Досліджуючи правову природу Європейського банку реконструкції та розвитку, ці вчені приділяли багато уваги вивченню його організаційної структури, повноважень органів управління Банку, принципів корпоративного управління.

У міжнародно-правовій літературі відзначається, що «міжнародні організації ніколи не зникнуть як важливий елемент міжнародного співтовариства і не може бути повернення до класичного товариства держав, що не має будь-якої організаційної структури» [7, с. 11].

Організація та управління Європейського банку реконструкції та розвитку потребує детального та глибокого вивчення.

Таким чином, *мета статті* полягає у дослідженні організаційної структури ЄБРР як міжнародної фінансової організації.

Отже, можна виокремити такі основні *завдання цієї статті*:

- визначити органи управління Європейського банку реконструкції та розвитку;
- охарактеризувати повноваження органів управління Європейського банку реконструкції та розвитку;
- встановити взаємодію органів управління Європейського банку реконструкції та розвитку.

Європейський банк реконструкції та розвитку створений на базі високих стандартів корпоративного управління. Концепція сильного корпоративного управління лежить в основі всієї діяльності ЄБРР, насамперед в інвестиційній та правовій діяльності ЄБРР [2].

Система органів, що окреслює механізм взаємодії держав у рамках міжнародної фінансової організації, як організаційна структура ЄБРР, висвітлена в главі 6 «Організація і управління» Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 р. [9] (набрала чинності 28 березня 1991 р. (далі – «Угода»). Процедурні та внутрішні питання діяльності окремих органів управління Банку зазначені в Основних документах ЄБРР [5], серед них: Правила внутрішнього розпорядку ЄБРР (the By-Laws of the Bank), Правила процедури Ради керуючих (Rules of Procedure of the Board of Governors), Правила процедури Ради директорів (Rules of Procedure of the Board of Directors), що діють з квітня 1991 р., а також у «Пояснювальних коментарях».

Система управління ЄБРР є трьохступеневою та складається з Правління (вищий орган управління) в особі Ради керуючих (Board of Governors); виконавчого органу – Ради директорів (Board of Directors) та Президента і Віце-президентів Банку.

Керівництво діяльністю ЄБРР здійснюється Правлінням – Радою керуючих (Board of Governors), в якому представлені всі країни-члени Банку. Усі повноваження Банку є прерогативою Ради керуючих.

Склад, повноваження та процедура Ради керуючих закріплені в статтях 23–25 Угоди [9]. Так, Рада керуючих представляє всі держави-члени ЄБРР, кожна з яких обирає одного представника та одного його заступника на випадок відсутності представника. Кожний керуючий і заступник можуть бути відкликані у будь-який момент за бажанням члена, що їх призначив.

Рада керуючих збирається щорічно та обирає одного з керуючих як голову, що виконує свої обов'язки до обрання наступного голови.

За виконання своїх обов'язків керуючі і їхні заступники не одержують винагороди від Банку.

Правління збирається для прийняття рішень щодо стратегічних питань розвитку ЄБРР, обрання директорів, призначення президента тощо, раз на рік або в будь-який час на розсуд Ради керуючих. Також засідання Ради керуючих може бути скликано Радою директорів на вимогу не менше п'яти членів Банку або членів, на частку яких припадає не менше однієї чверті загальної кількості голосів, на яку мають право члени. Засідання, що не є щорічними, називаються «спеціальними».

Повноваження Правління можна розділити на дві групи: виключні повноваження та ті, що можуть бути делеговані повністю або частково Раді директорів Банку.

Виключні повноваження Ради керуючих закріплені в частині другій ст. 24 Угоди [9]. До них, зокрема, належать такі: приймати нових членів і

визначати умови їхнього прийому; збільшувати або зменшувати дозволений до випуску статутний капітал Банку; призупиняти членство; приймати рішення за апеляціями, пов'язаними з тлумаченням або із застосуванням цієї Угоди Радою директорів; вибирати директорів і президента Банку; внести зміни до Угоди, а також здійснювати будь-які інші повноваження, які в Угоді прямо покладаються на Раду керуючих.

Щодо другої групи повноважень, то Рада керуючих зберігає всю повноту повноважень з будь-яких питань, делегованих або доручених Раді директорів.

Рада керуючих і Рада директорів у межах своїх повноважень можуть приймати такі правила і положення й створювати такі допоміжні органи, які можуть бути необхідні або доцільні для здійснення діяльності Банку.

Секретар повідомляє всіх членів, використовуючи найшвидші засоби зв'язку, про дату, місце проведення та порядок денний кожного засідання Ради керуючих, не пізніше, ніж за сорок п'ять днів до дати щорічного засідання і за тридцять днів до дати спеціального засідання [5].

Кворум складають дві третини керуючих, за умови, що така більшість представляє не менше, ніж дві третини загальної кількості голосів, на яку мають право члени. Будь-яке засідання, на якому відсутній кворум, рішенням більшої частини може бути не відкрито або відкладено не більш ніж на два дні за рішенням більшості [5].

Порядок прийняття рішень Радою керуючих визначений коротко в ст. 25 Угоди, а більш повна процедура окреслена в Правилах процедури Ради керуючих (Rules of Procedure of the Board of Governors).

Виконавчий орган ЄБРР представлений Директоратом – Радою директорів (Board of Directors) і складається з двадцяти трьох членів, що не є членами Ради керуючих.

Директорами призначаються компетентні в економічних і фінансових питаннях особи, які є громадянами країн – членів Банку. Жодний член не може бути представлений більше, ніж одним директором. Кожен директор має право призначити свого заступника. Директор та його заступник повинні бути громадянами держави-члена [від якої їх обрано]. Директори виконують свої обов'язки протягом трьох років і можуть бути обрані на новий строк [9].

Процедура обрання членів Ради директорів має такі особливості:

I. Одинадцять членів обираються керуючими, які представляють Бельгію, Грецію, Данію, Ірландію, Іспанію, Італію, Люксембург, Нідерланди, Португалію, Сполучене Королівство, Німеччину, Францію, Європейський Союз і Європейський інвестиційний банк.

II. Чотири члени обираються керуючими, які представляють країни-члени Центральної та Східної Європи, що мають право на одержання допомоги від Банку.

III. Чотири члени обираються керуючими, які представляють інші європейські країни-члени.

IV. Чотири члени обираються керуючими, які представляють неєвропейські країни-члени.

Як передбачено в ст. 27 Угоди [9], Рада директорів керує операційною діяльністю Банку та несе відповідальність за діяльність Банку; виконує повноваження, передбачені Угодою та делеговані їй Радою керуючих, зокрема:

- проводить підготовку з роботи Ради керуючих;
- відповідно до загальних вказівок Ради керуючих визначає політику та приймає рішення щодо надання позик, гарантій, інвестицій в акціонерний капітал, отримання позик Банком, надання технічної допомоги та інших операцій Банку;
- надає перевірену аудиторами звітність за кожний фінансовий рік на затвердження Раді керуючих на кожному щорічному засіданні;
- затверджує бюджет Банку.

Засідання Ради директорів проводяться так часто, як цього вимагає діяльність Банку. Кворум складає більшість директорів, за умови, що така більшість складає не менше, ніж дві третини загальної кількості голосів, на яку мають право члени. Число голосів одного члена дорівнює кількості акцій у акціонерному капіталі Банку, на яку він підписався. Під час голосування в Раді директорів кожний директор має право на таку кількість голосів, на яку [сумарно] мають право керуючі, що його вибрали. Директор, який представляє більше одного члена Ради керуючих, має право голосувати окремо за кожного з членів, яких він представляє.

Процедура прийняття рішень та голосування на засіданні Ради директорів визначається Правилами процедури Ради директорів (Rules of Procedure of the Board of Directors) [5]. Так, секретар повідомляє директорів та їх заступників щодо скликання засідання Ради директорів та надсилає їм порядок денний, не менш ніж за три робочих дня до дня його проведення. Протоколи засідань Ради директорів підлягають опублікуванню.

Як визначено в ст. 30 Угоди [9], президент Банку призначається Радою керуючих більшістю голосів від загального числа керуючих, які представляють щонайменше більшість від загальної кількості голосів, на яку мають право члени, строком на чотири роки з правом переобрання на новий строк. Під час перебування на посаді президент не може бути керуючим чи директором або їх заступником.

Президент головує на засіданнях Ради директорів та може брати участь у засіданнях Ради керуючих. Президент не бере участі у голосуванні, проте у разі, коли голоси розділяються порівну, він (або вона) має право вирішального голосу.

Президент є законним представником Банку. Президент керує поточною діяльністю Банку під керівництвом Ради директорів. Призначає та звільняє

посадових осіб та працівників Банку відповідно до правил, встановлених Радою директорів. За рекомендацією президента Рада директорів призначає одного або більше віце-президентів, які виконують функції з управління Банком, визначені Радою директорів.

Наразі президентом Банку (шостим за рахунком) є Сума Чакрабарті (*sir Suma Chakrabarti*), який змінив на цій посаді Томаса Мірова (*Thomas Mrow*). Сума Чакрабарті (за походженням індієць) є підданим Великобританії і виконує свої обов'язки з 3 липня 2012 р.

Працівники Європейського банку реконструкції та розвитку залишаються ключовим фактором успішної діяльності ЄБРР та виконання ним стратегічно важливих завдань.

Узагальнюючи викладене вище, *можна зробити висновок*, що важливими елементами структури корпоративного управління Європейського банку реконструкції та розвитку є прозорість та підзвітність. Як наслідок, організація діяльності Банку, відповідальність та пов'язаність органів його управління є чітко визначеними та окресленими.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку полягають у більш глибокому дослідженні правової природи та взаємозв'язків між органами управління Європейського банку реконструкції та розвитку.

Список літератури: 1. Дунас О. І. Правовий статус міжнародних фінансових організацій: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / О. І. Дунас ; Львівськ. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2009. – 219 с. 2. Інформаційна довідка про співпрацю з Європейським банком реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. – Ресурс доступу : me.kmu.gov.ua/file/link/165888/file/ebrr.doc. 3. Лебедева П. К. Европейский банк реконструкции и развития: правовые вопросы деятельности : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / П. К. Лебедева; СПб гос. ун-т. – СПб, 2003. – 142 с. 4. Миронова И. В. Универсальные и региональные межгосударственные финансовые организации развития (на примере Международного и Европейского банков реконструкции и развития): дис. ... канд. юрид. наук / Миронова И. В. ; СПб. гос. ун-т. – СПб, 2005. – 154 с. 5. Основні документи Європейського банку реконструкції та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ebrd.com/downloads/research/guides/basics.pdf>. 6. Шибаева Е. А. Право международных организаций / Шибаева Е. А. – М. : Междунар. отношения, 1986. – 158 с. 7. Шибаева Е. А. Правовые вопросы структуры и деятельности международных организаций / Е. А. Шибаева, М. Поточный. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1988. – 166 с. 8. Adam Bronstone The European Bank For Reconstruction and Development / Adam Bronstone // Manchester University Press (September 11, 1999). – 176 p. 9. Agreement Establishing the European Bank for Reconstruction and Development 29.05.1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ebrd.com/downloads/research/guides/basics.pdf>. 10. Articles of Agreement International Bank of Reconstruction and Development as amended effective June 27, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://siteresources.worldbank.org/BODINT/Resources/278027-1215526322295/IBRDArticlesOfAgreement_English.pdf. 11. Ibrahim F. I., Shihata. The European Bank for Reconstruction and Development: A Comparative Analysis of the Constituent Agreement / Ibrahim F. I., Shihata. // Graham & Trotman / Martinus Nijhoff. – 1st edition (January 4, 1991). – 189 p. 12. Paul A. Menkveld. Origin and role of the European Bank for Reconstruction and Development / Paul A. Menkveld // Springer; 1 edition (October 29, 1991). – 192 p. 13. Weber Steven Origins of the European Bank for Reconstruction and Development / Weber St. // International Organization. – Vol. 48. – № 1. – Winter 1994. – P. 1-38.

**ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ЕВРОПЕЙСКИМ БАНКОМ
РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ**

Кадацкая А. А.

В статье исследуются состав, структура, порядок избрания и функционирования основных органов управления Европейского банка реконструкции и развития. Основными органами управления являются: Совет управляющих, Совет директоров, Президент, Вице-президенты.

Ключевые слова: международные финансовые организации, Европейский банк реконструкции и развития, органы управления ЕБРР, структура ЕБРР.

**ORGANIZATION OF MANAGEMENT OF THE EUROPEAN BANK
FOR RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT**

Kadatska A. A.

The article studies the membership, structure, method of naming and execution of the main bodies of the European Bank for Reconstruction and Development. The main bodies are: the Board of Governors, the Board of Directors, and the President and Vice-President of the Bank.

Key words: international financial institutions, the European Bank for Reconstruction and Development, EBRD authorities, EBRD structure.

Надійшла до редколегії 07.10.2014 р.